

PARASCHIV BOGDAN CHIRIȚĂ (1880 – 1969)

Gheorghe Miron

Desigur, tentația de a răsfoi documentele de arhivă, presă, corespondență particulară și oficială, jurnale și însemnări personale legate de viața și activitatea unor personalități politice, militare, culturale, ale căror fapte, acțiuni, opere au intrat în patrimoniul istoric, național și local există, încă, pe drept cuvânt, în cercetarea științifică contemporană.

Pe nedrept, se trece peste oameni care, animați de atașamentul față de locul de baștină, de comunitatea umană în care le-a fost dat să viețuiască, au înțeles că menirea lor nu poate fi alta decât aceea de a se dăruii lor, a înfăptui ceva pentru ei. Pentru asemenea oameni, doar fapta, cu urmările-i benefice, avea importanță. Satisfacția și-o trăiau discret, într-o bucurie lăuntrică învăluită de modestie, de conștientizarea gestului făcut în firescul vieții. Întâlnindu-l în viața Focșanilor din prima jumătate a secolului al XX-lea, imaginea unui asemenea om trebuia restituită contemporaneității.

Paraschiv Bogdan Chiriță s-a născut într-o familie de gospodari români, în anul 1880, neavând în viață alt sprijin decât noblețea inimii și principiile etice ale familiei sale, de oameni simpli și cinstiți.¹

Născut în comuna Vânători, Chiriță provenea dintr-o familie săracă, bunicii săi din partea ambilor părinți fiind împrumozăriți în anul 1864, pe baza Legii rurale. Viața grea a familiei sale este accentuată de dispariția prematură a tatălui său care, soldat fiind,

¹ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita : A.M.Vn.) , inv.nr. 34507, f. 1

moare într-un accident de călărie în timpul unei manevre militare, lăsând în urmă soția și copilul său în vârstă de un an.

Necazurile nu se opresc aici. La vârsta de cinci ani, Chiriță se îmbolnăvește de paralizie infantilă, boală care îl va marca întreaga viață, lăsându-l cu o infirmitate la piciorul stâng. Cum școala se afla la o distanță de patru kilometri, datorită infirmității el este nevoit să se chinuie pentru a ajunge la cursuri, însă termină învățământul primar cu cele mai bune rezultate. Învățătorul văzând în Chiriță un copil talentat, cu un mare potențial intelectual, sfătuiește pe mama acestuia să-l înscrie la Liceul „Unirea” din Focșani.²

Cum mama sa era foarte săracă, neavând posibilitatea de a-i susține financiar studiile la Focșani, Chiriță este nevoit să îndeplinească munci grele și umiltoare pe la diferiți oameni înstăriți din oraș, completând astfel puținii bani pe care îi primea de acasă.

După primele patru clase de liceu rămâne orfan și de mamă, singurul sprijin pe care îl avea. După această grea lovitură, Chiriță s-a înscris la Școala Normală de Învățători din Galați, unde, deși a reușit la examenul de admitere, a fost respins la cel medical, care s-a ținut ulterior. Aceasta s-a datorat faptului că tocmai atunci s-a modificat Regulamentul Școlilor Normale, care au căpătat organizare de tip cazon, candidații trebuind să fie perfect sănătoși. Deceționat, s-a întors la Focșani unde s-a înscris la Școala de Notari.³

După absolvirea cursurilor acestei școli, Chiriță a refuzat postul de notar care i-a fost oferit, deoarece i s-a cerut înscrierea sa în rândurile liberalilor. Ajutat de un prieten, a reușit să ocupe un post de învățător-suplinitor la Școala Primară din Soveja, unde a rămas timp de patru ani.⁴ La Soveja, pe lângă activitatea didactică, a dus o neobosită campanie pentru propășirea materială și spirituală a sătenilor.

² Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, **Vocație și destin. 600 fișe – portret pentru un tablou spiritual – istoric al județului Vrancea**, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 77

³ A.M.Vn., inv. nr. 18.257, f. 1

⁴ *Ibidem*, f. 2

Într-un timp relativ scurt, înființează Banca Populară „Cuza Vodă”, o brutărie cooperativă, o cooperativă de consum și o „mică Casă de sfat și citire”.⁵ Pe lângă acestea, se pregătește singur, termină ultimele clase de liceu și obține diploma de bacalaureat.

Cu banii economisiți din micul salariu de învățător-suplinitor s-a înscris la Facultatea de Drept din București, însă neputând să găsească un serviciu pentru a se putea întreține, a fost nevoit să se întoarcă la Focșani, urmând cursurile la fără frecvență.

Anul 1907 îl găsește la Pădureni, o comună formată din patru sate, lângă Mărășești, unde lucra tot ca învățător-suplinitor la singura școală din comună.⁶ Aici a fost impresionat de sărăcia locuitorilor, căci puținul pământ pe care îl aveau era veșnic inundat de apele Siretului, țăranii fiind nevoiți să lucreze pe pământurile marilor proprietari în condiții dezavantajoase.

Văzând mizeria în care se zbăteau țăranii, Chiriță a adunat locuitorii celor patru sate și i-a sfătuit să-și aleagă delegați care să meargă la marii proprietari pentru a stabili învoielile agricole scrise pentru anul următor. Niciunul dintre proprietari nu a primit aceste învoieli.

Când mișcarea țărănească pornită din nordul Moldovei a ajuns și la Pădureni, s-a încercat iar obținerea învoielilor agricole în condiții mai avantajoase. De data aceasta, au fost primiți cu ostilitate și numai intervenția rapidă a unei unități militare de la Focșani a calmat spiritele.

Cum autorii morali ai acestor răzmerițe erau considerați a fi învățătorii și studenții, autoritățile au dispus arestarea lui Chiriță, împreună cu 45 de săteni. Arestarea s-a făcut de către soldații Regimentului 2 Geniu din Focșani, aflat sub comanda căpitanului Sterjanul.

Coloana de arestați, în frunte cu Chiriță este trimisă, pe jos, pe un frig chinuitor, la Focșani. Aici au fost închiși într-o magazie a grajdurilor Primăriei, având pe jos doar paie.

⁵ *Ibidem*, f. 3

⁶ *Ibidem*

În timp ce autoritățile locale îl trimiteau pe Chiriță de la o barieră la alta a orașului, pentru a parlamenta cu oamenii din satele vecine ce veniseră să vorbească cu „*cei mari*”⁷, țărani erau torturați ca să spună cine i-a îndemnat la revoltă împotriva proprietarilor Cincu, Sturza, Nedelcu etc. Se dorea cu orice preț ca țărani să declare că învățătorul a fost cel care i-a organizat.

După două săptămâni de frig, foame și umilință, Chiriță a fost eliberat și trimis la Pădureni pentru a liniști spiritele și a aduce copiii la școală, unde cursurile fuseseră întrerupte. La puțin timp după sosirea sa în comună, s-a dat ordin ca el să fie mutat de urgență, fiind socotit periculos ordinii publice.

Între timp, locuitorii comunei Soveja făcuseră nenumărate cereri pentru ca fostul lor învățător să fie readus iar în comună. Astfel, Chiriță este mutat la Soveja, toată lumea fiind mulțumită.⁸ A doua sa ședere la Soveja l-a ajutat să îi cunoască și mai bine pe localnici și problemele lor. A fost dureros impresionat de felul sălbatic în care erau distruse pădurile vrâncenilor de către societățile forestiere. Ajutate de către politicieni, acestea acaparaseră la prețuri de nimic pădurile moșnenilor, pe care le exploatau, distrugându-le și îmbogățindu-se peste măsură. Ca viitor avocat, dându-și seama de ce bogăție reprezintă și ce rol au îndeplinit pădurile în trecutul țării noastre, se naște și se dezvoltă în el hotărârea de a ajuta moșnenii să scape de jaful la care erau supuși.

Așa cum Chiriță recunoștea că „*fiind mic și neputincios și conștient că nu le puteam da ajutorul de care aveau nevoie, totuși hotărârea nu m-a părăsit, ci s-a înrădăcinat și mai mult în gândul meu*”.⁹ Începe, însă, să strângă acte referitoare la abuzurile săvârșite în pădurile Vrancei, documente ce-i vor servi mai târziu când, în calitate de avocat și deputat va apăra interesele moșnenilor în procese civile și în Parlamentul României Mari.

⁷ *Ibidem*, f. 4

⁸ *Ibidem*

⁹ *Ibidem*, f. 5

Prin muncă grea, a reușit să termine Facultatea de Drept în anul 1910. După absolvire, a dorit să se înscrie în Baroul Avocaților de pe lângă Tribunalul Putna, însă nu reușește, căci nu avea suma de 200 de lei, reprezentând taxa de înscriere.¹⁰ Pentru a obține banii necesari taxei de înscriere, Chiriță a încercat să împrumute suma de la Banca „Milcov” din Focșani. Cum Banca aparținea liberalilor, i s-a cerut girul avocatului Nicu D. Chirculescu, liberal, viitor ministru.

Prin intermediul unui prieten, avocat, Chiriță a obținut o întrevvedere cu Nicu D. Chirculescu pentru a fi ajutat în problema împrumutului solicitat. Răspunsul primit a fost dureros. Pur și simplu, i s-a cerut să se înscrie în rândurile liberalilor. Chiriță a refuzat propunerea și, cu ajutorul unui funcționar comercial de la un magazin din Focșani, care i-a împrumutat banii necesari, s-a înscris în Barou în toamna anului 1910.¹¹

Începutul carierei sale de avocat a fost marcat de multe greutăți, fiindu-i greu să se afirme printre avocații consacrați. Om profund religios, avea o aversiune față de nedreptăți și de patimi. Onestitatea și modestia care îl caracterizau i-au adus numeroase aprecieri, dar și invidii. Nu șovăia când lua o hotărâre pentru binele general și „*scotea scântei ca din cremene*”¹² argumentând decizia respectivă. Era o personalitate plină de iubire, neprecupețind nimic când era vorba de o nedreptate.

Un deținut închis pe nedrept a fost învățat de Chiriță cum să se apere și, cu argumentele primite de la acesta, este eliberat. Binefăcătorul nu a cerut nici un fel de plată, fiindu-i suficient gândul că ajutase un om nevinovat.

Nu era conciliant pentru rău „*că ghemul scăpat pe jos se deșiră mai repede decât l-ai fi depănat. Concesiile distrug ceva și în cel ce le face și în cel ce trage foloase de pe urma lor. Orice abatere morală se înregistrează nevăzut în fundul celulelor și fibrelor nervoase ale celui care a făcut concesiia, iar firea omenească e înclinată să se servească de această slăbiciune.* Cum după prima

¹⁰ *Ibidem*, f. 6

¹¹ *Ibidem*, f. 7

¹² *Ibidem*

*țigară poți deveni un candidat la cancer pulmonar, tot așa poți deveni un pățimaș moral dezgustător, în loc să rămâi un atlet moral. Facultățile morale se desăvârșesc prin educație și exercițiu .”*¹³

Ascensiunea sa ca avocat s-a datorat și sătenilor din comunele Soveja, Pădureni și Vânători, care au apelat la el pentru a le susține cauzele în diferite litigii, dându-i posibilitatea să se afirme în rândul avocaților putneni. Pe măsură ce experiența sa creștea, gândul de a întinde o mână de ajutor moșnenilor, pentru salvarea pădurilor Vrancei prindea aripi.¹⁴

Sprijinite de politicienii care intrau în consiliile de administrație, societățile forestiere prosperau, cumpărând la prețuri ridicole pădurile moșnenilor.

Câteva sate au încercat să deschidă procese prin care să obțină anularea actelor de vânzare-cumpărare a pădurilor, din care țăranii nu mai aveau dreptul să ia nici lemne de foc.

La termenele de judecată, ca apărători ai Societății „*Tișița*”, una dintre cele mai puternice din Vrancea, pe lângă fruntașii Baroului putnea , pledau în favoarea ei și mulți avocați din județul Ilfov. Procesele se amânau ușor, costul procedurilor la un termen de judecată era foarte mare, iar cum vrâncenii nu-l puteau acoperi, cauza era pierdută.

Chiriță asistă neputincios la dramele moșnenilor, mărgininu-se să apere oameni necăjiți, de la sate și orașe, în diferite cauze, în fața instanțelor de judecată, de multe ori pe sume modice, ceea ce i-a atras ura colegilor din barou, care doreau să obțină profituri din profesia lor.

Când a reușit să economisească prima sută de lei, câștigată din munca de avocat, și-a dat seama că este „*salvat și nu mai este înghițit de valurile politicianismului corupător*”¹⁵, păstrând până la sfârșitul vieții carnetul de economii de la Banca de unde depusese banii.

Între timp, după înscrierea sa în Barou, Chiriță a primit o propunere din partea fostului său profesor de istorie de la Liceul

¹³ *Ibidem* , f. 8

¹⁴ *Ibidem* , f. 9

¹⁵ *Ibidem* , f. 10

„Unirea”, Atanasă Marosin, să-l suplinească la catedră în perioada în care acesta își exercita mandatul de deputat. Pasionat de istorie, Chiriță a primit cu bucurie propunerea, mai ales că, fiind la începutul carierei de avocat, avea suficient timp liber.¹⁶ Aici, Chiriță s-a preocupat de reactivarea Secției locale a Ligii Culturale, care intrase într-un con de umbră după moartea lui Dimitrie F. Caian (1909). Astfel, Liga Culturală – Secția Focșani reîncepe o nouă viață, reunind oamenii din toate categoriile sociale: profesori, avocați, funcționari, negustori, meșteșugari, muncitori și un număr apreciabil de femei. În fruntea Secției Focșani a Ligii Culturale a fost desemnat Irimia Șt. Pană, vicepreședinte a fost numit profesorul I. P. Rădulescu-Râmnic, iar ca secretar a fost ales Paraschiv Bogdan Chiriță.¹⁷ Până la izbucnirea Primului Război Mondial, Chiriță s-a preocupat de înființarea unor instituții de interes obștesc.

Încă de pe vremea studenției, ajutat de câțiva prieteni, a înființat la Focșani primul Cerc Studențesc Putnean. Primul scop al Cercului a fost înființarea unei biblioteci, iar cel de-al doilea a fost realizarea unui muzeu. După o muncă de câțiva ani s-a reușit colectarea unor piese valoroase pentru înființarea muzeului, însă în timpul Primului Război Mondial multe dintre acestea au fost distruse sau furate.

În anul 1914, cu sprijinul unui prieten, Chiriță a reușit să înființeze la Focșani prima școală de curs seral, care să ajute, în primul rând, pe ucenicii atelierelor să-și completeze studiile. Mobilierul și materialul didactic au fost procurate din bani obținuți prin organizarea unor colecte publice, iar profesorii au fost recrutați dintre funcționarii tineri ai unor bănci, care au acceptat să predea cursurile gratuit.¹⁸

În anul 1916, cu banii adunați prin liste de subscripție, la inițiativa Secției locale a Ligii Culturale și cu sprijinul lui Chiriță, care s-a deplasat în Bulgaria, la Vrața, pentru a aduce piatra pentru soclu, a fost ridicat un bust din bronz actorului Petre Liciu, în grădina Teatrului „*Maior Gheorghe Pastia*” (3 aprilie 1916).

¹⁶ *Ibidem*, inv. nr. 18373 / b, f. 3

¹⁷ *Ibidem*, f. 7

¹⁸ *Ibidem*, inv. nr. 18.257, f. 8

Chiriță a fost alături de maiorul Pastia, în calitate de prieten și sfătuitor, sprijinindu-l în opera sa de construire a celor două mari așezăminte culturale: Teatrul și Ateneul. Ca dovadă a încrederii pe care maiorul Gheorghe Pastia i-a acordat-o, avocatul Chiriță a fost numit drept unul dintre executorii săi testamentari.¹⁹

În timpul Primului Război Mondial, datorită infirmității sale, Chiriță nu a fost mobilizat. S-a refugiat la Tecuci, unde a lucrat benevol la cenzura militară. După câteva luni, generalul Cristescu l-a numit șef al cenzurii militare, funcție pe care a păstrat-o până la încheierea Armistițiului. După încheierea războiului, s-a întors la Focșani hotărât să intre în politică.

Beneficiind de suportul locuitorilor orașului Focșani și al sătenilor din Soveja, Pădureni și Vânători, el a candidat la alegerile pentru deputați, reușind să intre în primul Parlament al României Mari. Înarmat cu mijloace reduse, dar călăuzit de credința în propriile forțe, Chiriță a fost ales deputat independent.

La 13 martie 1920, când la conducerea țării a venit generalul Alexandru Averescu, el a candidat din nou, îndemnat de aceiași alegători. De această dată lupta a fost mult mai grea, partidele politice având organizații puternice și mulți bani. Totuși, candidatura sa a avut mult succes. Din cele cinci locuri de deputați, la câte avea dreptul județul Putna, unul i-a revenit lui Chiriță, care a câștigat încă un mandat.²⁰ Ajuns în Parlament, preocuparea sa cea mai de seamă a fost să împiedice societățile forestiere să distrugă pădurile țării.

Ministrul Agriculturii și Domeniilor era Theodor Popescu-Cudalbu, care fusese timp de 10 ani administratorul Casei Pădurilor și care ajutase societățile forestiere să acapareze pădurile moșnenilor din întreaga țară. În sprijinul acestor societăți, politicienii pregătiseră o Lege care se bucura și de sprijinul opoziției. Singurul care s-a ridicat împotriva acestei inițiative a fost Paraschiv Bogdan Chiriță. Lupta a fost destul de grea, el neavând niciun sprijin politic.

¹⁹ *Ibidem*, f. 9

²⁰ *Ibidem*, f. 10

La 18 aprilie 1921, într-un viguros discurs bazat pe documente, a combătut adoptarea acestei Legi care leza interesele moșnenilor. Cum el urma să vorbească și a doua zi, iar parlamentarii au fost convinși că nu va ceda și va lupta în continuare pentru combaterea Legii, la sfârșitul ședinței s-a anunțat că discuția va fi reluată la o dată ce urma a fi stabilită ulterior.

Suspendarea discuțiilor privind acest proiect de Lege a durat până la 18 mai 1921, timp în care Chiriță a fost abordat de către diferite persoane, încercându-se mituirea sa . Fiind un om integru, Chiriță nu s-a lăsat cumpărat.

Într-o zi, a fost înștiințat de către prefectul județului Putna că generalul Ferigo, atașatul militar al Italiei în România, dorea să-l vadă. La început, Chiriță a ezitat, dar în cele din urmă a acceptat să-l întâlnească pe general. Întrevederea a avut loc într-o cameră a Hotelului „*Bulevard* ” din București. După ce au servit un ceai, Chiriță a fost abordat direct de către general, care i-a făcut propuneri ispititoare, pe care dacă le-ar fi acceptat nu ar mai fi trebuit să muncească tot restul vieții. Trebuia doar să renunțe la ideea de a mai combate Legea și, mai mult, să o voteze în forma în care ea era prezentată în Parlament.

Explicația intervenției generalului era simplă. Societățile forestiere din România erau, în marea lor majoritate, germane sau din fostul Imperiu Austro-Ungar. Fiind în situația de a fi confiscate de către statul român, căci țările lor pierduseră războiul, aceste societăți au cedat acțiunile lor unui anume Castiglio Castiglioni , care domiciliu în Triest.

Cum acest oraș fusese cedat Italiei după Primul Război Mondial, Castiglioni avea cetățenie italiană, fiind, deci, cetățeanul unei țări prietene României. Astfel, atașatul militar al Italiei îl reprezenta pe acest Castiglioni, care era o marionetă a fostelor societăți forestiere germane și austro-ungare și care căutau să-și mențină acum preponderența lor pe teritoriul României Mari.²¹

²¹ *Ibidem* , inv. nr. 18373 / b , f. 9

Stăpânindu-și indignarea, Chiriță a refuzat politicoșoferta generalului italian și a rămas hotărât să lupte în continuare pentru apărarea pădurilor țării și a intereselor moșnenilor. Paraschiv Chiriță n-a putut fi abătut de la convingerile sale prin niciun mijloc, iar politicienii au decis ca Legea să fie adusă din nou în discuția Camerei și să fie votată cu orice preț.

Se miza pe faptul că un Parlament întreg era în favoarea adoptării acestei Legi, iar Chiriță era singur. Adversarii săi, în frunte cu ministrul Agriculturii și Domeniilor, Theodor Popescu-Cudalbu, au fost deosebit de virulenți, iar dacă Chiriță nu ar fi fost bine pregătit și înarmat cu documente care i-au sprijinit afirmațiile, ar fi fost compromis și ar fi căzut în ridicol. În timpul dezbaterilor, Chiriță a simțit ajutorul unei părți din presă și al unor deputați din opoziție, care au realizat importanța cauzei pentru care el milita.

În cele din urmă, Legea a fost votată, însă cu modificarea art.5, devenit art.7.²² Prin modificarea art. 5, Paraschiv Chiriță a obținut o importantă victorie, căci toate actele de vânzare-cumpărare a pădurilor, care până atunci fuseseră considerate valide, erau recunoscute acum ca nule, fiind întocmite cu încălcarea flagrantă a prevederilor Codului Silvic.

Generalul Averescu, primul-ministru al țării, a dispus ca la toate tribunalele din țară unde se autentificaseră actele de vânzare-cumpărare a pădurilor, să se intenteze procese pentru anularea acestora.

Chiriță a beneficiat și de ajutorul marelui savant Nicolae Iorga, care a publicat în „*Neamul Românesc*” un articol intitulat „*Prădarea Moșnenilor*”. Articolul a fost reprodus într-o broșură pe care țărani din județul Vâlcea au tipărit-o pe cheltuiala lor, în mai multe mii de exemplare, broșură care a fost împărțită în toată țara. În aceasta erau cuprinse, după notele stenodactilografiate, aspecte din lupta dusă de către Chiriță în Parlament, precum și atacurile îndreptate împotriva sa de către susținătorii intereselor societăților forestiere.

²² *Ibidem*, f. 10

Lipsite de activitate, societățile forestiere au început să părăsească țara însă, ajutate de politicieni corupți, au reușit să-și retragă și garanțiile depuse, așa cum prevedea Codul Silvic, pentru refacerea pădurilor distruse, ridicându-și, în același timp, și tot materialul rulant ce le servise la exploatările făcute.²³

După o viață închinată apărării intereselor vrâncenilor, Chiriță a ajuns în situația ca, la 83 de ani, să adreseze un Memoriu ministrului Economiei Forestiere, în care înfățișează aspecte din viața sa, solicitând să i se stabilească o pensie corespunzătoare cu activitatea depusă. Ca pensionar al Colegiului Avocaților, el beneficia de o pensie de 500 lei, bani insuficienți pentru asigurarea unui trai decent. El a cerut ministrului ca „*cel care a făcut să cadă în Parlamentul Țării Românești în anii 1920 - 1922 Legea prin care Societățile străine erau înputernicite să devasteze pădurile munților noștri, sărăcind moșnenii, merită să primească o pensie care să-i permită a-și îngriji sănătatea și a avea satisfacția ca după o viață pusă în slujba democrației să aibă o bătrânețe asigurată. Din cauza paraliziei infantile de care am suferit din copilărie și a vârstei înaintate, astăzi sunt în imposibilitatea de a mă deplasa. La acestea se mai adaugă și pierderea vederii datorată unui glaucom acut bilateral, pentru care am fost operat, fără a-mi recăpăta vederea.*”²⁴

Discret și modest, Paraschiv Bogdan Chiriță a încetat din viață în februarie 1969. La înmormântarea sa, prietenul său, preotul A. C. Cosma, îl deplânge pe cel dispărut: „*Gura care a mângâiat pe mulți, s-a închis; mintea care a îndrumat pe prieteni, și-a curmat firul; ochii care au privit viitorul orașului Focșani, s-au oblonit pentru veșnicie...rămâne după el o nepoțică, speranța unei ascensiuni în cultura neamului. Eu, personal, pierd cel mai bun prieten, pe care nu voi avea cu ce-l înlocui.*”²⁵

Viața i-a fost exemplară, sufletul modest, acțiunile în care s-a implicat au fost diverse, impunându-se în conștiința focșănenilor ca un model demn de urmat.

²³ *Ibidem*, f. 11

²⁴ *Ibidem*, inv. nr. 18257, f. 1

²⁵ *Ibidem*, f. 12

Paraschiv Bogdan Chiriță ni se înfățișează astăzi prin frumusețea trăsăturilor morale ale personalității sale, prin atașamentul său față de cei nedreptățiți, prin efortul său continuu de a impune dreptatea acolo unde ea a fost știrbită, prin implicarea în viața culturală, câștigându-și definitiv rolul de animator de seamă al acesteia în prima jumătate a secolului al XX-lea.